

Щупак Оксана Юріївна,
методист, КЗВО «Рівненська
медична академія»

Педагогічна діяльність викладача медичного навчального закладу як об'єкт діагностики

Успішна організація освітнього процесу в медичному навчальному закладі неможлива без ретельного моніторингу результатів навчання. Для здійснення педагогічної діагностики необхідно знати, що саме ми будемо вивчати, тобто предмет діагностики, а також на основі яких критеріїв можна оцінювати рівень стану досліджуваного предмета. В психолого-педагогічній літературі існує велика кількість різних підходів щодо діагностування педагогічного процесу. Цей факт пояснюється тим, що різні автори з різних точок зору розглядають місце і роль викладача у вищій школі. Це й призвело до створення різних структур діяльності педагога. Відповідно до сучасних теоретичних уявлень про *структуру педагогічної діяльності* до неї входять три основних компоненти:

1. Педагогічні цілі і завдання.

В будь-який момент педагогічної діяльності викладач має справу з ієрархією цілей і завдань, діапазон яких охоплює як загальні цілі (цілі академії, системи освіти, суспільства), так і оперативні, поточні завдання.

2. Педагогічні засоби і способи вирішення поставлених завдань.

Вибираючи педагогічні засоби і способи педагогічного впливу, педагог повинен бути зорієнтований в першу чергу:

а) *на студента*, на стимулювання його морального, емоційного і інтелектуального розвитку, на проектування нових рівнів його психічного розвитку. Головною в даному випадку є ідея розвитку активності і самостійності студентів. Організуючи їх діяльність, викладач повинен

будувати управління не як безпосередній вплив, а як передачу студентові тих "основ", з яких він зміг би самостійно зробити вибір та винести правильне рішення. І вибір педагогічних засобів, у першу чергу, визначається індивідуальними та віковими особливостями студента;

б) на свої особистісні і професійні можливості і здібності.

Основними принципами самореалізації викладача виступають: емоційна та особистісна відкритість; психологічне "настроювання" на оптимальну роботу з даною групою з метою досягнення максимальної переконливості і виразності; задоволеність собою в процесі спільної з студентами творчої діяльності;

в) на вибір і використання методів, організаційних форм взаємодії з студентами і студентів один з одним; створення умов, які полегшують процес навчання, атмосфери живого спілкування, позитивного емоційно-психологічного клімату.

Для цього необхідні: шанобливе ставлення викладача до особистості студента, діагностичне відкрите спілкування, тепло і товариськість у відносинах, визначення непорозуміння і прагнення його залагодити, спираючись на сильні сторони студента, його індивідуальний досвід, пошук активних і різноманітних методів роботи студентів на занятті;

г) на вибір і трансформування змісту навчального матеріалу, підбір допоміжного, ілюстративного, інформаційного матеріалу, спрямованого на засвоєння студентами системи знань, обґрунтування глибокого зв'язку навчального предмета з життям. Зміст навчального матеріалу повинен поєднуватись з наявними в студента знаннями і внутрішнім досвідом, пробуджувати інтерес, фантазію, можливість розвивати в нього потребу в знаннях, бути відкритим усьому новому. Отже, формувати у студента прагнення до самонавчання, самовиховання і саморозвитку.

3. Аналіз і оцінка педагогічних дій викладача, тобто усвідомлення і корекція педагогом своєї праці. Кожен викладач має прагнути правильно оцінити і вчасно відкоригувати свою діяльність. Тому він здійснює аналіз помилок, похибок і педагогічних знахідок, узагальнює свій досвід, складає і

реалізує план свого професійного розвитку. Особливість цих дій — спрямованість на самого себе, вивчення рівня своєї педагогічної майстерності через аналіз процесуальної і результативної сторін діяльності.

Зазначимо, що оцінка має значення не сама по собі, а лише в рамках певного процесу. Тому її критерії встановлюються не поза педагогічною діяльністю, а в її межах.

В роботах Бабанського Ю.К., Маркової О.К., Тализіної Н.Ф., Шамової Т.І. розкриті наступні **аспекти педагогічної діяльності:**

1. Управлінський аспект — як викладач аналізує, планує, організує, контролює і регулює процес взаємодії з студентами.

2. Психологічний аспект — як впливає особистість педагога на студентів, як він враховує індивідуальні особливості здобувачів вищої освіти, визначає і створює мотиви навчання.

3. Педагогічний аспект — через які форми і методи викладач передає зміст навчального матеріалу.

Кузьміна Н.В., Беспалько В.П. визначають педагогічну діяльність як систему управління навчально-пізнавальною діяльністю. На їхню думку, головна роль викладача полягає в тому, щоб ефективно управляти процесом передачі знань і їх засвоєння здобувачами освіти. Тому в основі структур, розроблених названими авторами, лежить функція управління.

Інший підхід до структурування діяльності педагога називають *стадіальним*. Він здійснений в роботах Конаржевського Ю.О., Бабанського Ю.К. та ін. Згідно такого підходу педагогічна діяльність розглядається як виконання послідовних операцій, які призводять до успішного вирішення завдань навчання, виховання і розвитку студента. Переважно подібні структури будуються за схемою: формування мети — створення мотивів — способи реалізації мети — кінцевий результат.

Маркова О.К. ставить створення мотивів на перше місце, вважаючи їх головним фактором успішної реалізації мети освітнього процесу.

В роботах Бабанського Ю.К., Лернера І.Я., Скаткіна Н.М. та ін. наведена

грунтовна розробка способів діяльності, її діагностики і оптимізації. Значно більше уваги в педагогічній науці приділяється діагностуванню особистісних якостей викладача, які впливають на освітній процес.

Аналізуючи працю викладача, Маркова О.К. використовує **три базисних психологічних категорії** — **діяльність, спілкування, особистість**. Здійснення педагогічної діяльності, педагогічне спілкування, самореалізація особистості педагога складають процес його праці. Але його праця визначається й її результатами, а саме в рівні знань та сформованих компетентностей у студентів.

В кожній з перелічених сторін педагогічної діяльності Маркова О.К. виділяє професійні знання і вміння, психологічні позиції і особистісні особливості, які складають "психологічний модуль" для кожної сторони праці. Професійно-компетентним, з її точки зору, є викладач, який на достатньо високому рівні володіє всіма аспектами педагогічної праці, які й складають п'ять блоків професійної компетентності.

В оцінюванні професійної діяльності педагога та її підсистем оцінка матиме три **складові**: *відповідність діяльності запитам, потребам суспільства; інтелектуальна ефективність; організаційна ефективність*. У кожному з цих аспектів вона виконуватиме чотири *функції*:

Перша функція — відбір необхідної інформації.

Друга функція — обґрунтування певного рішення. Будь-яке наступне управлінське рішення буде об'єктивним і реальним для виконання, якщо воно ґрунтується не лише на висновках діагностики (контролю), а й на оцінці процесу.

Третя функція — комунікативна. Саме оцінка є оптимальною основою для ділової комунікації дійових осіб педагогічного процесу.

Четверта функція — формуюча. Вона формує в учасників освітнього процесу почуття відповідальності за стан системи, в якій вони працюють, та характер змін у ній.

Значення діагностики та наступної оцінки педагогічної діяльності постійно зростає. Це спричиняється наступними **факторами**. По-перше, за

останні роки *прискорились процеси змін у системі освіти*. У цьому зв'язку діагностика та оцінка має значення не стільки з погляду сучасного стану освіти, скільки з точки зору її перспектив, тобто підвищується роль прогнозування, прогностичних моделей розвитку системи освіти і її підсистем. По-друге, постійно *зростає складність освітніх систем*. Варіативність змісту, форм, методів, які використовуються різними ланками освіти, вимагають від педагогічних працівників постійного вдосконалення своєї професійної компетенції. По-третє, відповідно до нових гуманістичних орієнтирів, *центром сучасної освітньої системи є здобувач освіти*, тому основним критерієм ефективності є якість змін самого студента як результат педагогічної діяльності викладача.

Таким чином, діагностика успішності педагогів, як одна з форм контролюючої діяльності адміністрації навчального закладу, полягає у вивченні міри досягнення мети управління, яка встановлюється на основі порівняння досягнутих показників роботи з тими, які прогнозувалися.

Для ефективного виконання подібної функції повинні бути чітко визначені критерії оцінки результативності педагогічної праці. Сама діагностика, як одна із форм контролю, повинна тісно пов'язуватися з іншими функціями управління організацією та плануванням, і спрямовуватись на вирішення проблемних питань та перспективних завдань в діяльності навчального закладу.

Список використаних джерел

https://www.google.com/url?q=http://bcmc.kiev.ua/docs/peddiagnostika.pdf&sa=U&ved=2ahUKEwizrqrvsOTIAhWODewKHTA7DzQQFjAGegQIAhAB&usg=AOvVaw1FnFtIH_n0aiNUGfOKys1g - Педагогічна діагностика. Методичні рекомендації / Укл. В. Уруський